

Інформаційно-педагогічний менеджмент у контексті управління процесом навчання студентів фізико-математичних спеціальностей // [IV Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених «Наукова молодь-2016»](http://iv.conf.iitlt.gov.ua/Images/Files/Karpluk%20S_recenziya_116_1481321081_file_347_1481715834_file.doc): 15 грудня 2016 р. – Київ : Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України // Електронний ресурс http://iv.conf.iitlt.gov.ua/Images/Files/Karpluk%20S_recenziya_116_1481321081_file_347_1481715834_file.doc. – НАЗВА З ЕКРАНУ.

УДК 338.246

Карплюк Світлана Олександрівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри прикладної математики та інформатики
Житомирського державного університету імені Івана Франка,
(м. Житомир).

ІНФОРМАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У КОНТЕКСТІ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Інформатизація сучасного суспільства вимагає зміни парадигми управління в системі вищої освіти України. Реалізація даного завдання можлива шляхом поєднання інноваційних та традиційних методів та форм, проектування ефективних технологій та систем керівництва вищих навчальних закладів на засадах інформаційно-комунікаційних технологій. Такий підхід дозволить удосконалити форми і зміст навчального процесу, підняти рівень розвитку інтелектуального потенціалу нації, а також забезпечить вирішення проблем освіти на вищому рівні із врахуванням світових тенденцій та вимог.

Аналіз наукових праць із даного питання доводить, що попри численні наукові та практичні дослідження, проблема пошуку якісних технологій управління процесом навчання студентів фізико-математичних спеціальностей у сучасних вишах була і залишається в полі зору широкого кола вчених та практичних діячів у галузі педагогіки, менеджменту, програмування та розробки сучасного програмного забезпечення. Окремі її аспекти висвітлені у працях Бобровського Д. І., Головка Б. Н., Григор'єва М. Н., Грінберга А. С., Денисової О. О., Дмитренка Г. А., Єльнікової Г. В., Жалдака М. І., Кабушкіна Н. І., Козлакової Г. О., Коваленка О. О., Котова Е. М., Кузякіна В. І., Львова М. С., Матвієнка О. В., Маслова В. І., Морзе Н. В., Мотуза М. А., Павловського В. Д., Паламарчука Є. А., Почепцова Г. Г., Сергєєва В. І., Співаковського О. В., Старікова В. І., Титаренка Г. А., Трофімова В. В., Уварова С. А., Уотермена Д., Уткіна В. Б., Целих А. М., Цивіна М. Н., Чухарєва О. В., Шанченко Н. І., Щедролосьєва Д. Є. та інших.

Зважаючи на значну зацікавленість науковців у пошуку ефективних технологій управління процесом навчання, виникає необхідність більш детально охарактеризувати та уточнити поняття «інформаційно-педагогічний менеджмент» у контексті управління процесом навчання студентів фізико-математичних спеціальностей, що і є метою даної статті.

Поняття «менеджмент» є багатовекторним, оскільки воно розглядається в різних аспектах: галузь науки; сфера практичної професійної діяльності й процес ухвалення управлінських рішень; апарат управління організаціями; навчальна дисципліна.

Сам термін утворився від англійського дієслова *to manage* (керувати), що від латинського – *manus* (рука) [5]. За своєю суттю термін певною мірою можна вважати синонімом терміна «управління», але останнє значно ширше.

В ґрунтовному Оксфордському словнику англійської мови поняття «менеджмент» визначено як: спосіб, манера спілкування з людьми; влада та мистецтво управління; особливі вміння та адміністративні навички; орган управління, адміністративна одиниця [7].

Крім визначення, пропонованого Оксфордським словником, існують інші підходи до визначення терміну «менеджмент» [5, 6, 7]:

- сукупність принципів, методів, засобів і форм управління виробництвом з метою підвищення його ефективності;
- наука про управління людськими взаєминами;

- раціональний спосіб управління діловими організаціями;
- особлива галузь наукових знань і професійної спеціалізації управляючих-менеджерів, які складають адміністративний штат;
- вміння добиватись поставлених цілей, використовуючи працю та інтелект інших людей;
- функція, вид діяльності, що полягає в керівництві людьми в різноманітних організаціях;
- управління бізнесом, а бізнес є унікальною, винятковою справою у суспільстві.

Менеджмент як наука заснована на теоретичних положеннях загальної науки управління. Лексичне значення та вживання понять «менеджмент» і «управління» у вітчизняній практиці є синонімічними, але не тотожними. Вчений В. Н. Галімулін, відзначає, що поняття «управління» є більш загальним, порівняно із менеджментом, керівництвом, адмініструванням, та поширюється на велике коло різноманітних об'єктів, явищ і процесів, таких як технічні системи, екосистеми, суспільно-економічні формації, державний устрій, господарські системи тощо [1, с. 6]. Сучасне тлумачення «менеджменту» часто ототожнюється із концепціями функціонування організацій у ринкових умовах і розповсюджується лише на соціально-економічні системи або ж організації. Сучасний менеджмент включає управління інтелектуальними, фінансовими, сировинними ресурсами з метою більш ефективної діяльності організації [9]. На сьогодні термін «інформаційний менеджмент» не визначає чітко окресленої наочної області наукових знань. Під його вживанням розуміють широкий спектр сфер діяльності: від технічного обслуговування інформаційних систем до стратегічного планування.

В умовах інформатизації суспільства виникає гостра необхідність у інформаційному менеджменті, до визначення якого існують різні підходи: інформаційне забезпечення (у широкому сенсі); інформаційні ресурси й управління ними; інформаційні послуги й підприємництво; інформаційні системи, їх технічна підтримка й управління ними; організація науково-інформаційної діяльності; обробка й аналіз інформації; офіс-менеджмент; організація комунікацій; стратегічне планування й менеджмент [2]. Попри це, всі підходи ґрунтуються на спільній концепції і дозволяють розуміти інформаційний менеджмент як систему принципів, методів, засобів і форм управління інформацією (інформаційними потоками й інформаційними ресурсами), а також управління за допомогою інформації, тобто як управлінську технологію, компонентами якої є документна інформація, персонал, технічні й програмні засоби забезпечення інформаційних процесів, а також нормативно встановлені процедури формування і використання інформаційних ресурсів [8].

Відповідно до мети нашого дослідження, нам необхідно розглянути ще одну категорію – «педагогічний менеджмент», яка є найбільш уживанішою у сучасній вітчизняній літературі. У більшості наукових джерел наведено наступне формулювання даного поняття: "педагогічний менеджмент – це комплекс принципів, методів, організаційних форм і технологічних прийомів управління педагогічними системами, спрямований на підвищення ефективності їх функціонування і розвитку" [1, 4, 7].

Намагаючись знайти об'єктивне співвідношення цих понять, ми спробували здійснити уточнення поняття «інформаційно-педагогічний менеджмент» і дійшли висновку, що це комплекс способів або шляхів управління педагогічними системами, завданням якого є пошук і розробка засобів та методів, які сприятимуть найефективнішому досягненню цілей сучасних закладів освіти, підвищенню продуктивності праці педагогічних працівників, досягненню рентабельності та прибутковості педагогічного "виробництва", виходячи з конкретних умов внутрішнього та зовнішнього середовища, зумовленого розвитком ринкової економіки на засадах інформаційно-комунікаційних технологій».

Інформаційно-педагогічний менеджмент як нова методологія побудови системи управління інформацією має фундаментальне значення для системи вищої освіти, оскільки охоплює педагогічне планування, організацію, координацію й контроль педагогічної діяльності. У цьому контексті особливої уваги заслуговує окреслення поняття «інформаційно-педагогічного менеджменту» та його практична реалізація в процесі підготовки студентів фізико-математичних спеціальностей. Це зумовлено необхідністю

поліпшення якості вивчення студентами фізико-математичних спеціальностей фахових дисциплін шляхом використання електронних носіїв інформації (швидкий та віддалений доступ до значної кількості навчальної інформації).

Застосування методології інформаційно-педагогічного менеджменту в процесі навчання студентів фізико-математичних спеціальностей дозволить вирішити багато питань теорії і практики управління інформаційними потоками в сучасних організаціях, які поки що розділені бар'єрами між професійними галузями, технікою й технологіями, обумовленими традиціями й неякісним менеджментом. Єдина методологія дозволить інтегрувати різного роду інформацію в загальний інформаційний ресурс і побудувати інформаційну інфраструктуру організації на базі масивів інформаційних ресурсів, що ефективно діє, інформаційних технологій, засобів комунікації й кваліфікованих кадрів з метою забезпечення ефективного інформаційного забезпечення процесів управління з найменшими витратами [3, 4]. Головною ознакою відповідності інформаційно-педагогічного менеджменту сучасним реаліям, пристосування до умов сьогодення, стало масове використання новітньої комп'ютерної й телекомунікаційної техніки, формування на її основі вискоелективних інформаційно-управлінських технологій. Інформаційно-педагогічний менеджмент в процесі навчання студентів фізико-математичних спеціальностей взяв на озброєння засоби й методи прикладної інформатики, що сприятиме досягненню максимальної ефективності діяльності системи управління організації навчального процесу у вищій школі.

Отже, для забезпечення реалізації ефективних технологій управління процесом навчання студентів фізико-математичних спеціальностей та підвищення рівня знань сучасного студентства, одним із оптимальних шляхів, на наш погляд, є впровадження комплексу конкретних способів управління педагогічними системами, які спрямовані на досягнення цілей сучасних закладів вищої освіти, оптимізації роботи педагогічних працівників, забезпечення рентабельності та прибутковості педагогічного "виробництва" на засадах інформаційно-комунікаційних технологій, тобто системи інформаційно-педагогічного менеджменту, яка істотно розширює свободу доступу до будь-якої навчальної інформації.

Список використаних джерел

1. Галімулін В. Н. Наставництво в системі адаптації персоналу / В. Н. Галімулін. // Довідник з управління персоналом. – 2006. – №10. – С. 6–10.
2. Гриценко В. И. Информационная технология: состояние и вопросы развития / В. И. Гриценко, Б. Н. Панышин. – Київ: Наукова думка, 1989. – 272 с.
3. Громов Г. Р. Национальные информационные ресурсы: проблемы промышленной эксплуатации / Г. Р. Громов. – Москва: Наука, 1985. – 327 с.
4. Калініна Л. М. Інформаційне управління загальноосвітнім навчальним закладом: системи, процеси, технології / Л. М. Калініна. – Київ: Інформатодор, 2008. – 475 с.
5. Калініна Л. М. Інформаційний менеджмент як галузь наукового знання / Людмила Миколаївна Калініна. // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2009. – №8. – С. 4–16.
6. Калініна Л. М. Система інформаційного забезпечення управління загальноосвітнім навчальним закладом / Л. М. Калініна. – Київ: Айлант, 2005. – 275 с.
7. Матвієнко О. В. Інформаційний менеджмент: опорний конспект лекцій у схемах і таблицях / О. В. Матвієнко, М. Н. Цивін. – Київ: Слово, 2007. – 200 с.
8. Калініна Л. М. Генезис інформаційного менеджменту як галузі наукового знання [Електронний ресурс] / Людмила Миколаївна Калініна // Стратегічні пріоритети. – 2009. – Режим доступу до ресурсу: http://old.niss.gov.ua/book/StrPryor/SpPrior_13/10.pdf.
9. Почепцов Г. Г. Теория коммуникации / Г. Г. Почепцов. – Киев: Ваклер, 2001. – 656 с.